

Estimat Pere:

Abans-d'ahir, dissabte a la nit, en tornar a casa, després d'haver passat tota la setmana a Xalapa (ciutat que varies haver de travessar, fa un parell d'anys, anant cap a Veracruz), la teva carta del 27 m'esperava fidelment sobre la meva taula de treball. Encara no em trobava ben bé a casa (amb els ulls plens ~~encara~~ plens dels milers i milers de tarongers carregats de fruita que aquell mateix matí havia vist a Coatepec, a un quart d'hora de cotxa de Xalapa; de la meravellosa avinguda de llorers de l'India que ens havia fet recórrer l'amic Macgrégor, professor de filosofia, amb el seu cotxet; el ressó encara en l'esperit de la viva comunicació establerta amb les meves cinc conferències sobre poesia moderna espanyola en una aula de la Facultat de Filosofia i Lletres, i l'entusiasme desvetllat pel meu recital del divendres, llegint poesia meua i improvisant comentaris aclaridors o biogràfics, durant una hora i mitja, jo una mica las ja, però el públic, roent; i la fulgurant amistat nuada amb el novel·lista Sergio Galindo, director de Ficció, qui, sembla, publicarà El tren de cristal i una segona edició de Marsias y Adila), quan els teus mots, tot d'una, esbandiren tot això d'una bufada...

No, Pere, no, no hi havia la més lleu intenció de filípica en el que et deia sobre la meua resolució de no tornar a Catalunya per ara. Les meves paraules no passaven per cap embut d'astúcia estrafidora, em pots ben creure. En el que et deia hi havia, per damunt de tot, el desig d'expressar - o d'aproparme a expressar- les raons vàlides per a mi d'una decisió i posició, i ni per un moment (si rellegeixes la carta ho veuràs) em referia a tu, sinó a mi. Saps bé, Pere, que no sóc un home de veu esbiaixada. Saps bé que el primer d'entendre -i àdhuc d'aconsellar- la teua tornada vaig ésser jo. El que jo estigui tranquil -en un sentit profund de disponibilitat lliure per a la creació, o com una mena de virtut natural que ha trobat la seva autonomia dintre de la necessitat- no vol pas dir que, a sota, la dura arrel no sigui dolorosa. Tu i jo som diferents, i les nostres obres i incitacions també són diferents, és clar. Tu, a fora, et neulies; jo, a dins, m'ofegaria. Tu, tornant a casa, vas esmenar un error de situació; jo, perdria el món i no guanyaria Catalunya, ni Catalunya em guanyaria a mi. No és una posició d'orgull la meua, sinó que respon a una praxis que s'ha ~~convertit~~ convertit, amb els anys, en una segona naturalesa. No em retreguis, Pere, que estigui tranquil. Es tracta d'una tranquil·litat que he hagut de pagar. També ho estava, de tranquil, en els camps de concentració. Tinc la serenitat de la persona que està en pau amb ella mateixa. I que està en marxa.

Em parles que el senyor Terrades està preparant el seu retorn definitiu perquè es veu "que ja ha fetbels diners que volia". Què hi farà a Catalunya ~~amb~~ aquesta rampoïna? No em diràs que sigui precisament un exemple, o que les seves obres parlin per ell. La seva senilitat intel·lectual i moral -malgrat les vehemències exteriors que pugui demostrar- és de les més llastimoses. Potser són massa dur amb ell, amb qui, malgrat tot, estan lligats records de les meves primeries, quan el vaig conèixer a la redacció de Mirador. Però és que sempre ha tingut la rialla de l'idiota, i es va podrir tan aviat! I és ell qui ha anat, ara, a tractar de convèncer Carner -que torni a Catalunya, a convèncer-lo que no l'afusellaran! No hi ha García Lorcas de vuitanta anys! Sé que Carner va viure algunes setmanes, l'any passat, a la Soleiado, la casa de camp de Louis Bayle, el bon Bayle, segurament a la mateixa cambra senzilla i encalada on l'Anna i jo vàrem passar tres nits, fa tres anys. El nostre gran vell devia anhelar el sol, baixar per a cloure el cicle. Però va tornar al nord. Em fa realment pena saber senil, malalt i trist el poeta de tantes cançons de gràcia i alegria. Quan el vaig retrobar a Knokke, estava molt acabat. Però què li podia dir un Terrades que fos

susceptible de trencar la tapiada solitud d'un home madur per a la mort, sord ja per a tota veu que no sigui la de l'ombra? En nom de què va anar a parlar-li, a torbar-lo, a tractar de furgar en aquella inviolabilitat on tothom és estrany i sense dret d'accés?

Em parles de Josep Sol. Un altre espectre. Fa molts anys que està liquidat. A intermitències ens havíem escrit. La darrera represa, fa cosa d'un parell d'anys, ~~perquè~~ jo li vaig escriure algunes cartes en les quals li parlava de la meua vida i de la meua obra, cartes d'una o dues pàgines, fins que un dia em vaig adonar que ell em contestava immediatament, però amb unes lletres lacòniques i d'una escriptura gairebé indesxifrable.

Aleshores, en ~~hauria~~ una carta meua de resposta ~~hauria~~ li vaig fer observar que les seves contestacions es limitaven a acusar recepció i que ~~em~~ no em deia res d'ell, de ningú ni de res. Des de llavors, no he sabut res més d'ell. La veritat és que les seves curtes lletres eren d'una inanitat mortal. Pel que tu em dius, segueix igual. No sé si es deuen haver vist amb el Terrades. Podria ajudar-lo, aquest, a redactar notes per a la monografia de Santa Coloma de Gramanet... amb música de flautí.

No em contestes ~~amb~~ la pregunta que et feia sobre si havia aparegut el teu llibre o biografia de Carner. Fes-me'n cinc cèntims, home! Encara no tinc L'ombra.

Ja ho sé, ja ho sé que m'assemblo a Víctor Hugo. Tots els poetes ens assemblen, més o menys. Què et creïes! No em desplau que jo t'hi faci pensar. El fotut seria assemblar-se al Poblet, donem per cas, que em va guanyar als Jocs Florals de L'Havana, no ho oblidis. Victor Hugo és el mariscal de la Grande Armée de la poesia francesa, i va morir en olor d'alexandrí i de pel de fembra, que diria en Segarra... amb qui, això sí que no!, no m'assemblo gens.

No sé on ens veurem el 66. Les coses segueixen rutilant bé. Ahir em va caure més feina, poca, ~~aquella~~, i ben pagada, per a l'embaixada dels Estats Units. Espero més cops de sort. Ens veurem, ens veurem, Pere, i no juraria que no fos a Barcelona.

Bé, Pere, plego perquè m'està esperant Durer, la biografia, és clar. L'Anna va fer la de Mahoma; me la va prohibir perquè tenia por que la ferum de serrall no em... Bona nit! Una forta abraçada del teu

Just